

Sara La Fountain: Healthy Kitchen
– keittokirjan ulkoasun suunnittelu ja taitto

Hanna Voutilainen

Opinnäytetyö
Journalismi
2014

Tekijä tai tekijät Hanna Voutilainen	Ryhmä tai aloitusvuosi 2011
Opinnäytetyön nimi Sara La Fountain: Healthy Kitchen – keittokirjan ulkoasun suunnittelu ja taitto	Sivu- ja liitesivumäärä 23+1
Ohjaaja tai ohjaajat Miisa Jääskeläinen	
<p>Healthy Kitchen on tv-kokki ja ruokakirjailija Sara La Fountainin keittokirjaprojekti, joka alkoi tammikuussa 2013. Kirjan julkaisi kustannusyhtiö Tammi saman vuoden lokakuussa. Suunnittelin kirjalle ulkoasun typografiasta, taitosta ja kuvituksista lähtien.</p> <p>Kirja on suunnattu terveydestä ja hyvinvoinnista kiinnostuneille aikuisille. Kirja on jaettu kahteentoista lukuun vuoden kierron mukaan – kausituotteita hyödyntäen. Ruokareseptien lisäksi kirjassa on ohjeita terveellisille juomille ja luonnon kosmetiikalle. Teos on siten enemmän kuin pelkästään keittokirja.</p> <p>Pienessä työtiimissä korostui moniammatillisuus ja luovien alojen yhteistyö. Kirjan suunnittelussa ja toteutuksessa oli hyötyä sekä graafisen suunnittelun että journalismin opinnoista. Tiimiin kuului myös valokuvaaja ja kustannustoimittaja. Kirjaitossa keskeisintä on huomattavan laajan ja monipuolisen aineiston saaminen kauniiseen ja käytännölliseen muotoon.</p>	
Asiasanat Graafinen suunnittelu, keittokirjat, moniammatillisuus	

Degree programme in Journalism

<p>Author(s) Hanna Voutilainen</p>	<p>Group or year of entry 2011</p>
<p>The title of thesis Sara La Fountain: Healthy Kitchen – layout design of a cook book</p>	<p>Number of report pages and attachment pages 23+1</p>
<p>Advisor(s) Miisa Jääskeläinen</p>	
<p><i>Healthy Kitchen</i> is a cookbook project by the Finnish-American TV chef and food writer Sara La Fountain. The project started in January 2013; Tammi published the book in October of the same year. I designed the layout and illustrations for it.</p> <p>The target group for the book was young adults with an interest in healthy eating and well-being. The book is divided into 12 chapters, covering 12 months. Each month's recipes are made with local and seasonal ingredients. On top of the food pages there are recipes for organic juices and smoothies. At the end of every chapter there is also a spread featuring natural cosmetics. So, it's actually more than just a cookbook.</p> <p>Our small team was a multitalented one. It was about creative people from different areas working together. I could use my skillset from both graphic design and journalism studies. There was a photographer and a book editor on the team, too. The key thing in designing a book is to make the large amount of both text and pictures look beautiful, coherent and readable – in other words, to make it suitable for its purpose.</p>	
<p>Key words Graphic design, cook books, multiprofessionalism</p>	

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Graafisen suunnittelun käsitteitä	2
3 Moniammatillisuus tiimityössä	3
4 Prosessin kuvaus	5
4.1 Rakenteen suunnittelu	8
4.2 Typografia	12
4.3 Kuvitukset	15
4.4 Värit.....	16
4.5 Kuvankäsittely	17
4.6 Painovalmiiksi	18
5 Pohdinta	20
Lähteet.....	23
Liitteet.....	24
Liite 1.....	24
La Fountain, S. 2013. Healthy Kitchen – Hyvää oloa keittiöstä. Helsinki: Tammi...	24

1 Johdanto

Sara La Fountain on New Yorkissa opiskellut suomalais-amerikkalainen tv-kokki ja ruokakirjailija. Lisäksi hän on suunnitellut astioita ja kattaustekstiilejä, tehnyt ruokastailausta ja cateringiä. Lokakuussa 2013 julkaistu Healthy Kitchen on hänen kirjoistaan neljäs. Aiempia ovat olleet à la Sara, Täydellinen Päivä ja Passion For Food, joka julkaistiin vuonna 2010.

Tutustuin La Fountainiin syyskuussa 2012. Olin silloin tekemässä opintoihini kuuluvaa työharjoittelua Elle-lehdessä. La Fountain valittiin Elle Style Awardseissa vuoden naispukeutujaksi. Haastattelin häntä marraskuun juhlanumeroon. Haastattelu tehtiin La Fountainin kotona, ja lopulta puhuimme monista muistakin kuin varsinaisesti juttuun liittyvistä asioista. Kerroin olevani koulutukseltani myös graafikko. Jäin hänen mieleensä. Vuoden lopussa hän kertoi minulle tulevasta kirjaprojektistaan ja pyysi suunnittelemaan kirjan ulkoasun.

Perusta kirjaprojektille on medianomi-tutkinto Jyväskylän ammattikorkeakoulusta sekä ne opit, joita olen saanut journalismin koulutusohjelmasta Haaga-Heliasta. Molempien korkeakouluopintojen aikana tehdyt harjoittelut, niin Suomen Elle-lehdessä kuin lopulta Pariisissa Ellen kansainvälisessä toimistossa sekä opintojen ohella tehdyt työt muun muassa sanomalehti Keskisuomalaisessa ja Alma 360 -asiakasmediassa antoivat minulle valmiudet tähän ja tuleviin projekteihin. Kyseessä ei kuitenkaan ollut harjoitustyö, vaan todellinen toimeksianto. Pidän kirjaa eräänlaisena lopputyönä kaikista tähän asti opituista taidoista ja media-alaa läpileikkaavista visuaalisen viestinnän muodoista.

Yhteistyö Sara La Fountainin kanssa tässä hankkeessa salli hienolla tavalla luovuuden ja omien ideoiden testaamisen ja toteuttamisen. Prosessin aikana oli tärkeää kuitenkin muistaa, että kirjan piti löytää ostajansa. Se ei saanut olla vain tekijöidensä näköinen tuotos, vaan myös myyvä ja käyttäjäystävällinen teos tarttua. Kohderyhmä kirjalle oli erityisesti hyvinvoinnista kiinnostuneet aikuiset, sekä miehet että naiset.

Taustani graafisena suunnittelijana on asiakas-, sanoma- ja aikakauslehdissä, joten suuri kirjantaittoprojekti oli minulle uusi haaste. Tavoitteenani oli luoda selkeä, visuaalisesti

herkullinen kokonaisuus, johon ammennan vaikutteita lehtimaailmasta. La Fountainin edellinen teos, *Passion For Food*, oli erittäin värikylläinen, ja erilaisia fontteja oli lähes yhtä paljon kuin reseptejäkin. Värit kuuluvat ruokakirjailijan tyyliin, mutta *Healthy Kitchen*in tarkoituksena oli olla rauhallisempi, eheämpi ja nimensä mukaisesti maanläheisempi. Uutta teoksessa oli edelliseen verrattuna myös luonnonkosmetiikkareseptit. En itse ole innokas ruuanlaittaja, joten keittokirjoja ei minulla ennestään ollut. Halusin luoda kirjasta hieman erilaisen, ja siksi päätin, etten myöskään hae inspiraatiota muista keittokirjoista.

Vaikka sekä lehti- että kirjataittoon pätevät samat graafisen suunnittelun säännöt, on lukija ja kohderyhmä huomioitava niissä hieman eri tavalla. Lehdissä on usein vakiintuneet palstat, jotka sanelevat sisältöä. Keittokirjan taas on oltava äärimmäisen käytännöllinen. Lehtitaitossa on juttuun usein eritasoisia sisäänmenolementtejä ingressistä nostoihin. Kirjassa on äärimmäisen tärkeää, että teksti on selkeästi luettavissa. Aikakauslehdissä teksteillä voi leikkiä hieman enemmän, koska jos jokin asia ei toimi sen voi korjata seuraavassa numerossa.

Henkilökohtainen tavoitteeni olikin tämän projektin myötä laajentaa osaamistani graafisena suunnittelijana ja toimittajana sekä oppia tietyiltä osin, millaista on art directorin työ.

2 Graafisen suunnittelun käsitteitä

Elämme merkkien kyllästävässä maailmassa ja erilaiset kulttuurisidonnaiset symbolit ja viestit puhuttelevat kaikkia aisteja koko hereillä olon ajan. (Lehtonen, 2004.) Siksi yksi ammattigraafikon keskeisimmistä tehtävistä on saada merkkien ja kuvien tulva jäseneltyä selkeästi ja kiinnostavasti.

Graafinen suunnittelu on kaikkien niiden kulttuurisidonnaisten merkkien asettelua tarkoitusta palvelevaan muotoon. Graafisen suunnittelun merkityksen huomaa usein vasta siinä vaiheessa, kun se ei toimi, esimerkiksi jos teksti on huonosti luettavissa sekavan taustan takia niin verkossa kuin printtimateriaalissakin. Parhaimmillaan onnistu-

nut graafinen suunnittelu paitsi välittää halutun viestin myös antaa katsojalle ja lukijalle jonkinlaisen visuaalisen elämyksen.

Taitolla tarkoitetaan tekstin, kuvien ja kuvitusten ynnä muiden visuaalisten elementtien asettelua taittopohjalle mielenkiintoiseksi ja helppolukuiseksi kokonaisuudeksi. Alalla yleisesti käytetty taitto-ohjelma on Adoben In Design.

Typografia on kirjainten ja sanojen visualisointia. (Ojala, 2012.) Typografisella suunnittelulla voi saada kiinnostavan kokonaisuuden aikaan ilman kuvaelementtejä leikkimällä erilaisilla kirjasimilla ja niiden koolla. Typografiaa on se, miten kirjaimet on muotoiltu, miten ne ovat suhteessa toisiinsa ja millainen kokonaisuus niistä on rakennettu, kuinka katse kulkee graafista tuotetta tarkasteltaessa. Typografiaa on **fontin** eli tietyn kirjasintyyppin valitseminen ja sen käyttö suhteessa ajateltuun tarkoitukseen. Tarkoitusta määrittää suunniteltu julkaisu, sen kohderyhmä ja muu käytettävissä oleva visuaalinen materiaali.

Keittokirja on teos, joka sisältää ruokaohjeita usein kuvien kanssa. Ohjeissa on listattu reseptiin tarvittavat raaka-aineet sekä selostettu vaihe vaiheelta ruuan valmistus. Kuva valmiista annoksesta auttaa hahmottamaan toivottua lopputulosta. Sillä, miten nuo kuvat on otettu, on suuri merkitys. Ruokakuvat tarjoavat kotikokille mielikuvamaailman. Keittokirjat ovat paitsi hyvin käytännönläheisiä, ne usein myös tarjoavat toteutettavia haavekuvia tietystä elämäntyylisestä.

3 Moniammatillisuus tiimityössä

Moniammatillisuudella tarkoitetaan sitä, kun tiimissä työskentelee usean eri ammattikunnan edustajia. Tässä projektissa se tarkoitti myös sitä, että eri ammatteja edustavilla tiimiläisillä oli myös ammattitaitoa usealta eri alalta, jolloin lopputulos on taitopalettina kokonaisuuttaan suurempi.

Tulin Haaga-Heliaan opiskelemaan journalismia keväällä 2011. Vuotta aiemmin olin valmistunut Jyväskylän ammattikorkeakoulusta graafikoksi Viestinnän koulutusohjelmasta.

Olen työskennellyt opintojen ohella lehtialalla freelancer graafikkona ja toimittajana, sekä graafikkona työsuhteessa. Painopiste kirjoittamisen ja graafisen työn välillä on aina hieman vaihdellut, mutta tällä hetkellä koen olevani vahvimmillani graafisena suunnittelijana.

Healthy Kitchen syntyi melko pienellä tiimillä, sillä myös La Fountain on uransa aikana tehnyt useita nykyistä urakehitystä tukevia asioita. Hän aloitti mallina, mikä antoi hänelle valmiudet tv-työskentelyyn. Hän kertoo olleensa lapsena ”innokas leipuri ja ennakkoluuloton uusien makujen maistaja”. Mallitoimistoon hänet löydettiin, kun hän oli ulkoittamassa koiraansa Eirassa. La Fountain ei varsinaisesti hakeutunut mallialalle, mutta kuvaukset ja näytökset tutustuttivat hänet muodin ja kauneuden maailmaan. Ne ovat asioita, joiden parissa hän työskentelee edelleen. Visuaalisuus liittyy vahvasti ruokaan, ja erottuakseen on osattava luoda itsestään brändi.

Moniosaajista koostuva pieni tiimi on erittäin kustannustehokas. Kun töitä on pakko tehdä tiivistä yhdessä, oppii projektikumppaninsa tuntemaan hyvin. Se taas helpottaa yhteistyötä entisestään. Pidimme huolta, etteivät kaikki tapaamiset liittyneet töihin, vaan teimme muitakin asioita ja ideoimme. On myös helpompaa työskennellä ilman välikäsiä ja olla samalla vastuussa lähes koko tuotantoketjusta. Siinä säästää aikaa.

Olen koko opintojeni ajan miettinyt painoarvoa erikoistumisen ja moniosaamisen välillä. Olen kokenut graafisen suunnittelijan tutkintoni suureksi plussaksi ja päinvastoin – journalismin opinnoista on ollut todella paljon hyötyä lehtitaitossa. Olen monesti merkinnyt kirjoittamiini teksteihin lyhennysehdotukset itse, mikä taas nopeuttaa toimitussihteerin työtä. Vaikka tässä projektissa oli erikseen kustannustoimittaja, tein paljon myös toimittajan töitä. Haastattelin La Fountainia esittelytekstiä varten ja kirjoitin kirjan esipuheen puhtaaksi.

4 Prosessin kuvaus

Healthy Kitchen -projekti alkoi tammikuussa 2013 kansikuvauksilla. Kirjan kustantaja Tammi toivoi jo kevääksi markkinointimateriaalia. Kirja on suomeksi, mutta reseptien nimissä vilisee myös englanninkielisiä sanoja. Syy siihen on La Fountainin amerikkalais-suomalaisessa taustassa, ja siksi ne hyväksyttiin myös Tammella.

Kirjatyöryhmämme koostui La Fountainin ja itseni lisäksi valokuvaaja Maria Mouludista ja kustannustoimittaja Jenni Salmisesta. Kansikuva kuvattiin La Fountainin omassa keittiössä. Alun perin kirjan kannen muodon piti olla neliö, mutta myöhemmin projektin edetessä kannen koko muuttui enemmän suorakulmioksi. Siksi kuitenkin jo projektin alussa tehty kansi näyttää mainosmateriaaleissa hieman erilaiselta kuin itse kirja. Haastetta kannen suunnitteluun lisäsi myös se, ettemme olleet juuri suunnitelleet sisältöä siinä vaiheessa lainkaan.

Kuva 1. Erilaisia kansikokeiluja ennen lopullista versiota.

Työvaiheet voi jakaa kolmeen osaan:

Suunnittelu

Tammi-huhtikuussa otettiin noin puolet henkilökuvista, muun muassa sellaiset, jotka liittyivät kirjan talvikuukausiin. Kevään aikana etsin sopivia fontteja ja mietin kirjan värejä. Kirjan rakenne alkoi hahmottua. Alkuvuodesta La Fountain myös työsti kirjan reseptejä. Selasimme yhdessä läpi La Fountainin keräämiä lehtileikkeitä, ja näytin hänelle minua inspiroivia julkaisuja, kuten esimerkiksi Aortica-matkailulehden ja Sleek-nimisen muoti- ja lifestyle-lehden. Tarkkailin myös hänen kotiaan ja pukeutumistaan saadakseni paremman kuvan hänen estetiikastaan. Keskustelimme sekä projektista että muistakin töihin liittymättömistä asioista ja tutustuimme – luulen sen olleen avain siihen, että yhteistyö sujui loppuun asti niin hyvin. Nopeasti myös inspiraatiomateriaalista nousi esille hänen suosikkinsa ja minun suosikkini, joiden pohjalta sain koottua kirjan visuaalisen linjan.

Taitto

Touko-heinäkuussa minulla oli käytettävissäni suurin osa tarvittavasta materiaalista, ja nuo kolme kuukautta kuluivat hyvin tiiviisti taiton parissa. Tapasimme La Fountainin kanssa vähintään kerran viikossa, heinäkuussa kahdesti. Se oli järkevintä, sillä aineiston ”pallottelu” sähköpostitse oli haastavaa, ja tiedostot hyvin suuria. Touko-heinäkuussa kuvattiin loputkin kuvat, ja sain niitä sommiteltavaksi sitä mukaa, kun ne valmistuivat. Koska kirjan rakenne oli kuitenkin jo valmis, kuvat piti sijoitella niille varattuihin kohtiin. Joidenkin reseptien taitto kuvan päälle vaati erikoiskeinoja, jos kuva-ala oli tekstimäärään nähden ahdas. Heinäkuussa myös haastattelin La Fountainia kirjan esipuhetta varten ja kirjoitin tekstin. Suunnittelimme yhdessä myös kirjan avaussivujen tekstit ja pienet sitaatit, jotka kirjoitin puhtaaksi.

Viimeistely

Elokuu kului kirjan viimeistelyyn. Silloin viestin paljon kustannustoimittajan kanssa. Hän oikoluki valmista taittoa ja lähetti minulle korjausehdotukset sähköpostitse merkattuna pdf-tiedostoon. Tein korjauksia kahdella koneella siten, että oikoluettu versio oli auki toisella ja taitto toisella.

TAMMIKUU

Ensimmäinen vierailu Tammella Saran kanssa. Saan ohjeistuksen kansikuvan tekoon.

Kansi kuvataan Saran kotona. Tammi haluaa valmiin kannen nopeasti markkinointia varten. Lähetän Saralla sähköpostitse muutaman vaihtoehdon, ja valittu kuva otsikoineen lähetetään Tammelle. Kansi ei tarvitse muutoksia, vaan idea menee sellaisenaan läpi.

Maria ottaa ensimmäiset kuvat tammikuun osioon.

Sara kirjoittaa reseptejä.

HELMIKUU

Ensimmäinen taitto palaveri: selailemme lehtileikkeitä etsien kiinnostavia fontteja ja värejä. Saan Saran edellisen kirjan katsottavaksi.

Sara kirjoittaa reseptejä ja kuvaa ruokakuvia.

MAALISKUU

Maria kuvaa lisää henkilökuvia sisä- ja ulkotiloissa.

Saan ensimmäiset kuvat taittoon, alan hahmotella avausaukeamia ja hioa väri-maailmaa.

Sara kirjoittaa lisää reseptejä.

Tapaamme pari kertaa kuussa, ja muuten viestimme puhelimitse ja sähköpostitse.

HUHTIKUU

Saan lisää kuvia taittoon. Tekstit ovat vielä vain täytetekstiä, ei varsinaisia reseptejä.

Tapaamme pari kertaa kuussa Saran kotona. Olen mukana muutamissa kuvauksissa.

TOUKOKUU

Saan paljon lisää kuvia taitettavaksi. Sara työstää reseptejä. Tapaamme kerran viikkoon, yleensä lauantaisin tai sunnuntaisin.

Kirjan rakenne lyödään lukkoon.

KESÄKUU

Suunnittelen kannen uusiksi, koska sen koko muuttui. Kokeilemme muitakin fontteja, mutta alkuperäinen toimii lopulta parhaiten.

Saan tammi-heinäkuun reseptit taittoon. Tekstejä ei ole oikoluettu, mutta reseptien mitat on helppo hahmottaa.

Henkilökuvia ja reseptikuvia otetaan lisää, ja tapaamme kerran viikossa.

HEINÄKUU

Suunnittelen kirjan piirroskuvitukset ja haastattelen Saraa esipuhetta varten.

Saan loput oikolukemattomat reseptit taittoon, ja ulkoasu on kuun loppuun mennessä kokonaan valmis.

Käymme Tammella valitsemassa kannen kiiltolakkauksen ja kirjan selkänauhan.

Tapaamme pari kertaa viikossa, yleensä viikonloppuisin tai iltaisin työpäivän jälkeen.

ELOKUU

Viimeistelyä ja pilkun viilausta. Kustannustoimittaja oikolukee valmiin teoksen ja lähettää korjausehdotukset sähköpostitse.

Kirja menee painoon elokuun viimeisellä viikolla.

LOKAKUU

Kirja julkaistaan lokakuun ensimmäisenä päivänä. En itse pääse julkistamiseen, koska olen Pariisissa suorittamassa työharjoittelua.

Kuva 2. Prosessin vaiheet

4.1 Rakenteen suunnittelu

Varsinainen sisällön ja ulkoasun suunnittelu alkoi kansikuvausten jälkeen helmikuun 2013 alussa. Mallia rakenteeseen otettiin aiemmasta kirjasta. Toki kustantajalla oli tietoa siitä, minkälainen kirjasta tulee, mutta ainoastaan pääpiirteittäin. Healthy Kitchen – Hyvää oloa keittiöstä -teos jaksottuu samalla tavalla kuin edeltäjänsä. Siinä kirja jakautuu vuoden kierron mukaan 12 osioon kuukausien mukaan. Jokainen kuukausi taas jakautuu viikon mukaan. Kullekin viikonpäivälle on oma reseptinsä sen hetken kausi- raaka-aineita hyödyntäen.

Jokainen osio alkaa avausaukeamalla, jossa vasemmalla sivulla on La Fountainin kulloiseenkin teemaan sopiva kuva ja oikealla sivulla kuukauden nimi sekä muutama kuva kuukauden resepteistä. Lisäksi avausaukeamalla on tekstiä, jotka mietimme heinäkuussa yhden viikonlopun aikana yhdessä. Jokaiseen avausaukeamaan liittyy pieni, päiväkirjamainen tekstin pätkä. Lisäksi avausaukeamalla on ostoslistamaisesti muutama sen kuun resepteihin liittyvä raaka-aine. Siten lukija saa kuvan sen tietyn kuukauden tyypillisistä kausituotteista heti. Näillä pienillä teksteillä halusimme tuoda La Fountainin ja lukijan välille läheisemmän suhteen, mikä tukee kirjan orgaanista teemaa.

Pienet tekstit ja tunnelmakuvat ovat tärkeä osa keittokirjaa. Ne tekevät siitä enemmän lifestyle-teoksen, joka herättää positiivisia mielikuvia ja kannustaa kokeilemaan rohkeasti uusia, terveellisiä ruokia. Tärkeää oli myös tuoda La Fountainin persoonaa esille ja saada kirja siten erottumaan muista keittokirjoista.

Kuva 3. Rakenne

Kuva 4. Avausaukeama

TOUKOKUU

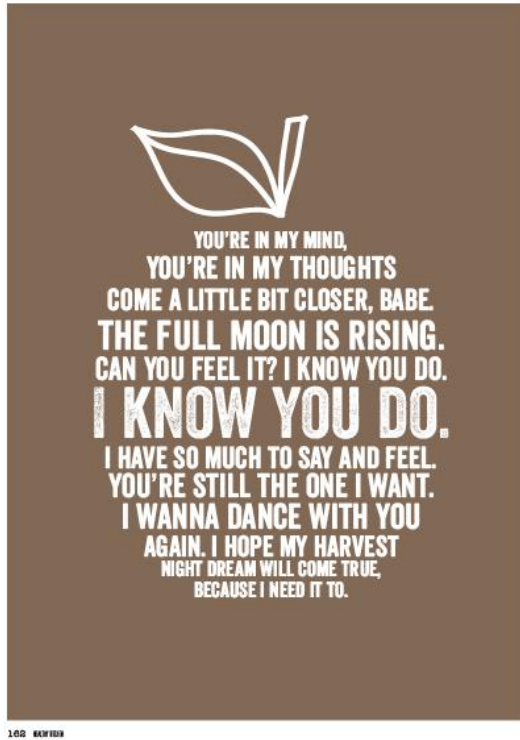
17-5: LIFE IS BRIGHT AND GREEN. NAVITIMME HANNAN KANSSA KEVÄTVERANNAN VEHRYYDESTÄ JA SUUNNITTELEMME KIRJAPROJEKTIA. HANNA ON SUHTEELLISEN VUOSI TUTTAVUUS, MUTTA PÄÄSIMME NOPEASTI SAMALLE AALTOPITÄVÄLLE.

HEALTHY BAR 81

Avausaukeaman jälkeen on aukeama valokuva-albumimaisesti tai kuvapäiväkirjan tavoin tunnelmakuvia ja pieni runo tai sitaatti. Sitaatteja on muun muassa Audrey Hepburnilta, Äiti Teresalta ja Bob Marlelyltä – runot ja pienet mietelauseet keksimme yhdessä La Fountainin kanssa hänelle merkityksellisistä teemoista. Kuvamosaiikissa on purkkeja ja purnukoita, muita kauniita esineitä sekä kiinnostavia materiaaleja. Kuvat sopivat aina jokaisen kuukauden väriteemaan. Ruokastailausta paljon tehnyt La Fountain otti nämä oikeaan tunnelmaan virittävät kuvat sekä reseptikuvat itse. Osa esineistä on hänen kotonaan, osa lainattu myymälöistä ja pr-toimistoista kuvauksia varten.

Pikkukuva- ja sitaattiaukeaman jälkeen reseptiosio alkaa Healthy Bar -aukeamalla, jossa on erilaisten smoothieiden ja muiden terveysjuomien ohjeita. Juoma-aukeaman jälkeen alkavat varsinaiset reseptin viikonpäivien mukaan maanantaista sunnuntaihin. Alkuviiikon reseptit ovat osioissa arkisia ja keveämpiä, mutta viikonloppua kohti ohjeet muuttuvat hieman monimutkaisemmiksi ja juhlavammiksikin. Ennen vaihtuvaa kuukautta on kirjan luonnonkosmetiikka-aukeama, eli Beauty-osio.

Kuva 5. Runo ja tunnelmakuvat.

Varsinaisten reseptien jälkeen kirjassa on aukeama tunnelmakuvia, joissa La Fountain ja tämän ystävät sekä perheenjäsenet esiintyvät joko luistinradalla, kesäjuhliissa tai puutarha-askareissa aina kulloiseenkin kuukauteen sopien. Kuva-aukeaman jälkeen seuraa kuukauden kauneusosio, jossa on ohjeita kotitekoisiin kylpysuoloihin, saippuoihin, kasvonaamioihin ja vartalonkuorintavoiteisiin.

Suunnittelin sekä smoothie- että beauty-osioille omat graafiset tunnisteet, kyltit, vasemman sivun ylälaitaan. Reseptiosion taas tunnistaa viikonpäivien nimistä väripohjalla sivun yläreunoissa. Tunnelmakuvasivut erottavat osiot toisistaan. Lisäksi kesäkuukausissa on reseptin ohella muista kuukausista eroten jäätelökioski-aukeamat. Aivan kirjan loppuun tuli vielä kiitosten lisäksi hakemisto ja ruokasanasto.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan yksityiskohtakuvat, sitaatit ja tunnelmakuvat, joissa on ihmisiä mukana, olisivat tulleet smoothie-osion jälkeen ennen reseptejä. Kirjan kustantajalta Tammelta kuitenkin ehdotettiin, että rakenne selkeytyy kun toinen kuva-aukeamista siirretään reseptiosion perään. Idea oli mielestämme erinomainen. Rakenteellisesti se oli kuitenkin ainoa muutosehdotus kustantajan puolelta – muuten saimme suunnitella kokonaisuuden täysin itse. Jokaiseen osioon liittyvät kuvat, sekä henkilö- että ruokakuvat, kuvattiin kerralla. Siten pystyin aloittamaan kirjan taiton järjestyksessä tammikuun-osiosta alkaen kuukausi kerrallaan. Kuvia otettiin ahkerasti kevään ja kesän aikana, ja varsinainen taittotyö alkoi ensimmäiset materiaalit saatuaani toukokuussa.

Monien elementtien yhdistämien ja selkeän rakenteen luominen sekä osioiden tunnistettavuus oli keskeinen päämäärä aineiston runsaudesta huolimatta. Rakenteiden hahmottaminen on minulle tärkeää – kokonaisuuden kasassa pitäminen on yksi innostavimmista haasteista graafisessa suunnittelussa. Olen huomannut sen olevan myös yksi vahvuuksistani.

4.2 Typografia

Inspiraatiota typografiaan hain erilaisista lehtileikkeistä ja graafisen suunnittelun blogeja selailemalla. Tutkimme yhdessä La Fountainin kanssa hänen keräämiään lehtileikkeitä, kortteja ja muita printtimateriaaleja erilaisten kauppojen paperikasseja myöten. Fonttimaailman tuli olla leikkisää, rentoa, osa kaunokirjoitusta muistuttavaa ja osa käsinkirjoitetun näköistä helposti lähestyttävää.

Kirjasta haluttiin itse tehdyn tai käsintehtyn reseptimuistikirjan näköinen, jossa kirjan tekijän persoonallisuus ja hänelle tärkeät asiat pääsevät esille. La Fountainilla on jo tietty olemassa oleva brändi, joka osaltaan houkuttelee lukijat kirjan pariin, mutta tarkoitus ei ole jäädä paikoilleen vaan kehittyä koko ajan. Siksi kirjan taitossakin kokeilin aiempiin teoksiin verrattuna erilaisia tapoja taittaa, erilaisia värejä ja erilaisia fontteja. Tavoitteena oli siten houkutella uudetkin kotikokit kokeilemaan terveellisiä reseptejä ja kiinnittämään huomiota hyvinolon merkitykseen.

Fontteja on kirjassa käytössä yhteensä 20, joista suurin osa erilaisissa otsikoissa. Leipätekstin fontti on kaikissa osioissa sama, kuten myös väliotsikoissa. Avausaukeamien ostoslistat ja päiväkirjatekstit ovat myös kaikissa kuukausissa samat.

Vaikka fontteja eri otsikoihin oli aika monta erilaista, oli tärkeää jo suunnitteluvaiheessa pohtia, että lopputulos on yhdenmukainen. Edellisen kirjan levottomuutta emme Healthy Kitcheniin halunneet – siinä lähes jokaiselle reseptille oli oma otsikkofontti.

Fontteja etsin verkosta erilaisilta fonttisivuilta, osan ostin, osan latsin ilmaiseksi, mutta tarkistin kaikista, että niitä on tekijänoikeudellisesti mahdollista käyttää. Fontteihin meni rahaa noin 100 euroa. Muutama fontti löytyi Applen omista fonteista jo valmiiksi.

Leipätekstiin valitsin kirjoituskoneen jälkeä muistuttavan, päätteellisen Typewriter-fontin. Reseptien otsikoissa on käytössä kahdeksan erilaista fonttia. Tarkoitus oli säilyttää perusrakenne yhtenäisenä. Erilaisia, reseptisivujen fonttipaletista poikkeavia fontteja, tai pikemminkin skriptejä eli käsinkirjoitetunnäköisiä kirjasimia käytettiin avausaukeamia seuraavissa mietelause-sivuissa. Joitakin fontteja on käytetty sekä suur- että pianaakkosina.

Kirjan typografinen tyyli on suunniteltu niin, että kaikki fontit muistuttavat käsinkirjoitettua jälkeä. Kannen otsikkofonttia yritimme muuttaa, kun kannen kokokin muuttui, mutta siihen Tammi ei suostunut. Jälkikäteen ajateltuna parempi niin, sillä ensimmäinen fontti oli loppujen lopuksi parempi ja myyvämpi, sopivampi sekä miehille että naisille. Fontti jota ehdotimme myöhemmin, oli jotenkin lapsellisempi, joten onneksi se ei päätnyt kanteen. On hyvä, että tällaisessa projektissa oli useampi ihminen kommentoimassa ulkoasua. Toisaalta, kansiootsikko oli ainoa asia, josta kävimme kunnolla keskustelua. Muuten Tammellakin pidettiin kaikista fonttivalinnoistani, eikä mitään tarvinnut vaihtaa.

Lista käytetyistä fonteista:

Chenier (kansiotsikko)

Typewriter (leipäteksti)

Trash hand (avaustekstit, väliotsikot)

Shelby (kauno)

Thirsty rough (paksu kauno)

Strangelove (reseptiotsikot, viikonpäivät sivun yläreunassa)

Amatic (reseptiotsikot)

Comic Zine (menu, paljon käytetty healthy bar-osiossa)

Impact label (sisällysluettelon otsikot)

Harper sit (kuukaudet)

Sonica brush (runot)

Edo (reseptiotsikot)

ROSEWOOD STD (reseptiotsikot)

CABIN SKETCH (Beauty-osioissa paljon)

Letter gothic (sitaatti)

Senta (typewriter tyyppinen)

Helsinki (sitaatti)

Veneer Two (reseptiotsikot, ongelmia tulostuksessa, kun osa kirjaimista jäi pois)

ORATOR STD (sitaatti)

Poplar Std (Veneer Two:n korvaava fontti)

Kaikki muut fontit toimivat teknisesti ja lukijaystävällisesti hyvin, paitsi Veneer Two, josta jäi joitakin kirjaimia pois testitulostuksessa. Ongelmallisissa otsikoissa käytin tilalla toista, samantyylistä fonttia. Muita fonttiongelmia oli esimerkiksi se, että leipätekstin fontissa ei ollut $\frac{3}{4}$ -merkkiä. Korvasin nämä kohdat toisella, samantyyllisellä fontilla.

4.3 Kuvitukset

Kuva 8. Sisäkannet

Aloitin freelanceurani kuvittajana keväällä 2010. Sitä edelsi medianomi-tutkinnon lisäksi 13 vuoden opinnot Jyväskylän kuvataidekoulussa. Kuvataidekoulussa harjoittelin erilaisia tekniikoita piirustuksesta ja maalauksesta grafiikkaan, plastisesta sommittelusta savi- ja kipsitöihin sekä lopulta valokuvaukseen. Kuvasin äitini vanhalla filmikameralla mustavalkofilmille, jonka kehitin itse. Suoritin kuvataidekoulussa taiteen laajat opinnot ja päättötyöni aihe oli mustavalkokuvasarja nimeltä Naisen kasvot. Lukiossa tein myös kuvataidediplomin piirustuksesta ja maalauksesta.

Nämä moninaiset visuaalisen kulttuurin esittämisen taidot ohjasivat minut melko luontevasti graafisen suunnittelun pariin. Aluksi unelma-ammattini oli valokuvaaja – en koskaan päässyt opiskelemaan valokuvausta, mutta olen harrastanut sitä aktiivisesti itse koko ajan opintojen ohella ja oppinut koulussa lisää. Kirjoittamiini matkajuttuihin ja omaan Elle tuunaa -palstaani otan valokuvat itse. En edelleenkään pidä poissuljettuna vaihtoehtona, että joskus työni painopiste saattaisi kallistua valokuvauksen puolelle – etenkin muotilehdissä työskennellenä ja muotialaa jo tovin sivusta seuranneena.

Vapaata taiteellista ilmaisua olen jatkanut koko koulu- ja työurani ajan muun muassa suunnittelemalla painokuoseja, painamalla niitä metrikankaalle, tekemällä kortteja ja maalauksia. Healthy Kitchenissä pidin siitä, että projekti antoi strukturoidun rakenteen suunnittelun lisäksi mahdollisuuden myös luovalle piirtämiselle. Suunnittelin kirjaan sisäkannet pienistä, leikkisistä kuvista, joita ovat erilaiset keittiötarvikkeet ja ruoka-aineet esimerkiksi. Kun valmistuin Jyväskylän ammattikorkeakoulusta tein päättötyökseni satukirjan, jonka kuvitin, kirjoitin ja taitoin itse. Tämä ”oikea” kirja oikean kustantajan toimittamana oli tärkeä seuraava askel.

Oma pitkäaikainen ja määrätietoinen harrastus taiteen parissa, niin itse tehden kuin näyttelyitä katsoen on tarjonnut lisäulottuvuuden graafiseen suunnitteluun. Vapaasti piirrettyä kuvaa tulee kuitenkin käyttää harkiten tuotteen tai lehden tyylistä riippuen. Se on innostava lisä, joka tuo työhön mielekkyyttä.

4.4 Värit

Jokainen kuukausi sai kirjassa oman tunnusvärin. Värimaailma on kautta teoksen pastellisen murrettu. Mietimme värimaailman hyvin alkuvaiheessa, mutta hienosäätöä tehtiin pitkin matkaa. La Fountain suunnitteli värimaailmaan sopivaksi myös ruokastailausten sävyt.

Tammikuun sävymaailma oli mustavalkoinen, ja siksi myös teemaväriksi tuli vaalea harmaa. Värimaailmaa tukee reseptikuvien taustojen lisäksi myös tietyt ruuat – esimer-

kiksi smoothiet oli suunniteltu paitsi ajallisesti kuukauden myös osion teemavärien mukaan. Samoin kaikki tunnelmakuvat, kuten tammikuussa luistinradalla ja sitaattiaukeamien yksityiskohtakuvat tukivat valittua teemaväriä.

Kevään suunnitteluvaiheessa hain inspiraatiota väreihin erilaisista blogeista. Esimerkiksi Color Collective -blogi (<http://color-collective.blogspot.fi>) sisältää kauniita valokuvia, joihin on liitetty kuvien sävyistä poimittuja väripalloja.

4.5 Kuvankäsittely

La Fountain kuvasi ruokakuvat itse, ja sain samasta asetelmasta aina useamman vaihtoehdon valittavaksi taittoon sopivaksi. Kun kuvat oli aseteltu taittoon, käsittelin ne Photoshoppissa. Tein värimäärittelyt yhteneviksi ja lisäsin kuvaan kontrastia. Olin aiemmin tehnyt kuvankäsittelyä graafikkona Yhteishyvä-lehdessä, Keski-suomalaisessa ja Ellessä, joten käytäntö oli minulle tuttu ennestään.

Paperiksi halusimme mahdollisimman kierrätyspaperin tuntuisen paperin – kiiltävä ei olisi sopinut kirjan teemaan lainkaan. Koska paperi oli mattapintainen ja hieman harmahtava, käsittelin kuvat kontrastisemmiksi kuin ne miltä ne näyttivät lopullisessa painotuotteessa. Lopullisilla sivuilla kuvien oli tarkoituskin näyttää pehmoisilta, kotoisilta ja luonnollisilta. Siitä huolimatta ne olisivat näyttäneet liian valjuilta, jos kontrastia ei olisi tietokoneen näytöltä katsottuna ollut tarpeeksi. Paperi syö kuvasta paljon sävyjä, sekä tummaa että vaaleaa päätä.

Henkilökuvat ottanut valokuvaaja Maria Moulud käsitteli omat kuvansa itse, ja kaikkien kuvien muunnosta oikeaan väriavaruuteen vastasi Aste. Sieltä toivottiin, että kuvat asetellaan taittoon RGB-muodossa, eli ei painovalmiissa CMYK-formaatissa. Näin saatiin kaikkien kuvien määrittelyt kerralla kohdalleen, eikä tulostuksessa tullut yllätyksiä.

Koska kirjan ulkoasu oli La Fountainin toiveiden mukaan suunniteltu niin, että reseptiteksti tulee ruokakuvan päälle, piti joitakin kuvia muokata hieman enemmän. Osa resepteistä oli niin pitkiä, että sommittelua joutui testaamaan ja hiomaan useamman ker-

ran. Saatoin esimerkiksi kiertää tekstiä lautasen reunan muodon mukaan, jolloin joissakin tapauksissa perinteinen palstamuoto rikkoutui. Toisissa kohdissa saatoin Photoshopissa jatkaa kuvan taustaa, jotta reseptille saatiin enemmän tilaa. Tällaisia ongelmata-pauksia ei kuitenkaan ollut kovin monta, eikä kokonaisuudesta mielestäni huomaa häi-ritsevästi näitä sovellettuja ratkaisuja.

4.6 Painovalmiiksi

Vielä viimeisenä iltana ennen kirjan painoon laittoa arvelin sivunumeroiden olevan liian lähellä reunaa. Korjasin ne varmuuden vuoksi. Sain myös kustannustoimittajalta viimeiset tekstit, loppuosan ruoka-ainesanaston ja hakemiston, joten taitoin ne myös viime tipassa. Muutama päivä ennen ja jälkeen deadline olivat siksi hyvin stressaavia.

Kirja painettiin Forssassa, ja painovalmiin pdf:n valmisti Aste. Kirjan kanteen ja selkään tuli otsikkoon kiiltolakkaus. Tein kannesta kaksi Indesign-tiedostoa, toisen sellaisena, kuin se oli kuvan kanssa ja toisen pelkillä teksteillä. Lakkaus painetaan kanteen erillisenä tiedostona, joten lakka-tiedostossa oli mustana vain ne tekstit, joihin lakkaus haluttiin – täysin samoilla paikoilla kuin varsinaisessa kansitiedostossa, jotta kohdistus on oikein.

Muita painoon liittyviä yksityiskohtia oli selkämysnauhan värin valinta, joksi valitsimme Tammen esimerkeistä otsikkokirjasimen väriä muistuttavan vihreän. Uv-lakan sijasta vaihtoehtona olisi ollut käyttää myös kiiltävää kalvoa, esimerkiksi jotain metallinsävyistä, mutta kirjan muuhun ulkoasuun sopivaa vaihtoehtoa ei valikoimista löytynyt, joten valitsimme väriä korostavan lakkauksen.

Ennen painoa pyysimme muutamasta sivusta vedokset, joista tarkistimme tekstin luetavuuden ja sivun taustavärin toimivuuden. Joissakin tavallisella tulostimella printatuissa sivuissa värit eivät toistuneet oikein, ja halusimme varmistua ettei niin käy oikeassa versiossa. Onneksi värit näyttivät painosta tulleissa vedoksissa paremmilta kuin osasimme odottaakaan.

Kuva 9. Kannot

Latasin tiedostot Asteen verkkopalvelimelle kolmessa erässä: kansi tiedostot uv-lakka tiedostoineen, sisäkansien kuvitusaukeama sekä itse sisältö omana tiedostonaan. Jälkikäteen ajateltuna myös itse sisältötiedosto olisi pitänyt jakaa useammaksi tiedostoksi, sillä siirto kesti todella kauan ja tiedosto oli muutenkin raskas käsitellä. Asiaa hankaloitti myös oma, hidaskäyttöinen nettiyhteys, minkä takia valvoin tiedostonsiirtoa koko yön. Loppujen lopuksi siirsin tiedoston aamulla työpaikaltani, missä siirto kesti vain kymmenisen minuuttia. Ensi kerralla jaan tiedoston osiin, koska paino pdf:ien yhdistäminen tapahtuu joka tapauksessa represssa.

Jo seuraavana päivänä tiedoston siirrosta saimme katsottavaksi korkearesoluutioisen paino-pdf:n, josta näki kirjan lopullisen ulkoasun. Tarkistin sen moneen kertaan, enkä huomannut mitään muokattavaa ulkoasussa. Kustannustoimittaja halusi vielä korjata ruokasanaston ja hakemiston järjestystä, mikä pystyttiin tekemään Asteella. Lopulliset painotiedostot jäivät myös Asteelle seuraavia painoksia varten.

Työmäärää ja työskentelyn intensiivisyyttä kuvastaa hyvin se, miten kaikkensa antanut olo oli sen jälkeen, kun olin saanut tiedoston tarkistettua ja hyväksynyt sen. En viitsinyt

vilkaistakaan sitä ennen kuin sain lopullisen kirjan käsiini. Tietenkin painetusta tuotteesta tekijä löytää aina joitakin virheitä, mutta ne olivat onneksi hyvin pieniä, sellaisia, joita kukaan muu ei huomaa.

5 Pohdinta

Minulla on omasta mielestäni jo melko vankka kokemus lehtitaitosta, mutta tämä oli ensimmäinen kirjaprojektini. Kirjan taitto vahvisti luottamustani siihen, että olen vahvimmillani projektitöissä. Suuren kokonaisuuden hallinta alusta loppuun on äärimmäisen inspiroivaa ja mielekästä. Toisaalta vastuun ja vapauden liitto myös pelottaa.

Kirjaa tehdessä kaikki tuntui sujuvan melko helposti ja pysyimme aikataulussa. Jälkikäteen ajatellen tein kuitenkin töitä parin kuukauden ajan lähes kellon ympäri, sillä taitoin kirjaa päivätyöni ohella. Ajankäyttöä ei kuitenkaan huomaa, kun tekee jotain, mistä on todella innoissaan. Projektissa myös ymmärsin, että vaikka osaan kirjoittaa ja varmasti jatkan kirjoittamista freelancerinä, on suurin intohimoni graafisessa suunnittelussa.

"Kirja on äärettömän kaunis. -- Maalaissalaatti tuntui sopivan nopealta ja simppeiltä ohjeelta arki-iltaan - ja sitä se todella oli. Näлкä ei yltynt nääntymykseksi kokkailun aikana, ja lopputulos oli herkullinen."

Paula Haarala, Ilta-Sanomat, 10.12.2013

Haastavinta oli materiaalin laajuus. Kirjatiedosto kaikkine kuvineen vie myös tietokoneen kovalevyltä paljon tilaa, ja sen käsitteleminen saattaa olla hidasta. Nyt minulla oli kirja yhtenä tiedostona – minun olisi pitänyt jakaa se pienemmiksi osioiksi, taittaa esimerkiksi kaksi kuukautta yhtenä tiedostona ja niin edelleen. Aineiston voi toimittaa painoon useassa eri osassa.

Parannettavaa on omalla kohdallani myös tarkistusvaiheessa. Kun projekti on kestänyt kauan, huomaa otteeni hieman lipsuvan loppumetreillä. Ei pitäisi luottaa siihen, että on muitakin ihmisiä tarkistamassa lopputulosta, koska jokainen katsoo eri asioita. Taittajalle on kyllä hyötyä myös hyvästä kielitaidosta, sillä jäsentelin tekstin jo taittovaihees-

sa mahdollisimman hyvin niin, että oikolukijalle ei jäisi liikaa töitä. Siten myös säästin aikaa korjausvaiheessa, kun esimerkiksi oudosti tavutettuja sanoja ei ollut paljon jäljellä. Tavutuksen taittosäännöt olen oppinut lehtitaitossa.

Tärkein oppi, mitä olen journalismin opinnoista saanut ja soveltanut suoraan asiakaslähtöiseen graafiseen suunnitteluun, on haastattelutaidot. Olen huomannut, että osaan tulkita asiakkaan toiveet, kysyä oikeat kysymykset ja rakentaa havaintojeni perusteella kokonaisuuden, jossa voin käyttää omaa luovuuttani, mutta joka myös täyttää asiakkaan toiveet. Samaa tekniikkaa käytin esimerkiksi esittelytekstin kirjoittamisessa, ja lopputulos kuulostaa La Fountainilta itseltään. Siinä mielessä olen Healthy Kitcheniin erittäin tyytyväinen ja niin on myös teoksen kirjailija.

Mitä opin ensimmäisestä kirjaprojektistani? Yhteistyö Sara La Fountainin kanssa jatkuu, ja seuraavasta yhteisestä kirjastamme ei tule aivan niin laaja kuin edeltäjästään, joten taittotyö on siinäkin mielessä helpompi hallita ajallisesti. Meillä on suunnitteilla muoti- ja ruokamaailmaa yhdistävä teos, sitä ennen täytyy kuitenkin tehdä muita projekteja ja antaa aiheen kypsyä.

Opin myös verkostoitumisen tärkeyden tällä alalla. Hyvät sosiaaliset taidot ja tilanteen lukutaito ovat äärimmäisen tärkeitä, sillä loppujen lopuksi kaikki uudet työkuviot luodaan suhteilla ja hyvin tehty työ taas saattaa johtaa seuraavaan projektiin. Ei riitä ainoastaan, että on ammattitaitoinen graafikko tai hyvä kirjoittaja – on osattava myydä omaa työtään ja osaamistaan olematta kuitenkaan liian päällekkävyä.

“Ruokakirjailija, tv-kokki Sara la Fountainin näyttävä ja runsas paketti ruokareseptejä ja luonnonkosmetiikkaohjeita. Kauniisti kuvitettu kirja on jaettu 12 lukuun, vuoden joka kuukaudelle on omansa.” Satu Kaarla, Helsingin Sanomat, 31.10.2013.

Kirja sai hyvää palautetta. Jännitin sen julkaisemista paljon, koska joskus omalle työlle tulee sokeaksi eli ei enää tiedä, onnistuiko vai ei. Ehkä oli hyvä, että olin julkaisun aikaan poissa Suomesta. Muuten olisin saattanut stressaantua. Kun luin verkkolehdistä

arvosteluja, ymmärsin tehneeni monta asiaa oikein – kirjan ulkoasu sai jokaisessa arvostelussa erityiskehuja.

Ammatillisessa mielessä olen myös ymmärtänyt sen, että kirjoittajanakin minun täytyy kirjoittaa asioista, jotka koen itse kauniina ja tärkeinä. Muoti, taide, musiikki ja miksei jopa ruoka, ovat aihealueita, jotka koen mielekkäiksi.

Uskon, että moniosaaminen – kahden tutkinnon antama perusta – todellakin on erottumisen peruste tällä alalla. Jotenkin koen asian niin, että luovuutta on vaikea laittaa ainoastaan yhteen lokeroon. Graafinen suunnittelu ja kirjoittaminen ovat minulle sopiva yhdistelmä.

“Mitä Healthy kitchen -teokseen tulee on minun heti ensi alkuun kommentoitava sen tuoreen kaunista vuodenkiertoon mukautuvaa ulkonäköä; se houkuttelee ohikulkijan tarttumaan itseensä ja opuksen avattuaan miltei lukija kuin lukija – uskaltaisin väittää – unohtuu selailemaan sitä toviksi jos toiseksikin. Kaiken kaikkiaan siis tekijänsä näköinen teos.” Kaisa Saalasti, Kirjavinkit, 30.11.2013

Lähteet

Sara La Fountainin haastattelut

Lehtonen, M. 2004. Merkitysten maailma. 5. p. Tampere: Vastapaino.

Ojala, P. 2012. Pilkun viilausta – Mitä on graafinen suunnittelu?. Lahti: Lahden muotoilu- ja taideinstituutti. Opinnäytetyö.

Tarkastelussa moniammatillinen yhteistyö ja sen edellytykset. 2013. Artikkelijulk. Elinikäisen ohjauksen verkkolehti 28.3.2013, päivitetty 16.10.2013 klo 9.55. Viitattu 11.5.2014. <http://verkkolehdet.jamk.fi/elo/>

Liitteet

Liite 1.

La Fountain, S. 2013. Healthy Kitchen – Hyvää oloa keittiöstä. Helsinki: Tammi.

http://www.tammi.fi/sample-pages/9789513173364_lukun.pdf